

Sympozja, konferencje

Międzynarodowa konferencja „Old Problems, New Solutions. Change and Continuity in Criminal Law and Procedure”, Kraków, 14–15 maja 2016 r.

Konferencja została zorganizowana przez Katedrę Postępowania Karnego UJ i była częścią polsko-niemieckiego seminarium prawa i procesu karnego, które odbyło się w Krakowie w dniach 12–17 maja 2016 r., a w którym uczestniczyli przedstawiciele czterech ośrodków naukowych – Ruhr-Universität w Bochum (prof. S. Swoboda), Universität Regensburg (prof. T. Walter), Uniwersytetu Wrocławskiego (dr D. Gruszecka – współorganizator) oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego. Konferencję otworzył główny pomysłodawca i organizator dr hab. A. Światłowski, prof. UJ, wraz z nowo wybranym dziekanem WPIA UJ prof. dr hab. Jerzym Pisulińskim, który wygłosił krótki wykład inauguracyjny. Obrady podzielone na sześć paneli toczyły się głównie w języku angielskim, a uzupełniająco w języku niemieckim i polskim. Całość odbywała się w malowniczo położonym zamku na krakowskich Przegorzałach oraz tamtejszym ośrodku konferencyjnym UJ.

Pierwszym prelegentem był piszący te słowa, który omówił instytucję *vacatio legis* w prawie polskim i zwrócił uwagę, że ostatnia nowelizacja k.p.k. została wdrożona z brakiem poszanowania jej konstytucyjnych standardów. Jako drugi wystąpił D. Delczyk (UWr), który omówił problemy interpretacyjne i spory w doktrynie dotyczące ustawowych przesłanek tymczasowego aresztowania. Następnie A. Orfin (UAM) przedstawiła zagadnienie kosztów

i efektywności sprawy karnej, zwracając uwagę na trudności metodologiczne w badanym zagadnieniu i jego istotność dla procesu. Panel zamknęło wystąpienie A. Limburskiej (UWr) o ostatnich zmianach w procedurze karnej w zakresie tymczasowego aresztowania z perspektywy orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ze szczególnym uwzględnieniem spraw przeciwko Polsce.

Drugi sobotni panel, poświęcony tematyce dowodowej, otworzył M. Klonowski (UJ), który przeprowadził krytyczną analizę regulacji dowodu prywatnego i opinii prywatnego biegłego z perspektywy ostatnich zmian k.p.k., zwracając uwagę na ich nieekwiwaleńność w stosunku do opinii biegłego. Ch. Rühls (Bochum) w swym wystąpieniu zwrócił uwagę na istotność prywatnych danych w nawiązaniu do art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) w kontekście postępowania karnego. Na koniec tego panelu M. Kusak (UAM) w oparciu o swoje badania praktyki podsłuchu telefonicznego i przeszukania mieszkania próbowała odpowiedzieć na pytanie, czy spełnienie minimalnych standardów pozwoli ukształtować swobodne przemieszczanie i wzajemne uznawanie dowodów w sprawach karnych w Unii Europejskiej.

Trzeci sobotni panel poświęcony był prawu karnemu materialnemu. Rozpoczęło go wystą-

pienie D. Sokołowskiej (UJ), która przedstawiła idee sprawiedliwości naprawczej jako alternatywy dla tradycyjnego sądownictwa z perspektywy usuniętej niedawno instytucji umorzenia konsensualnego (art. 59a k.k.). M. Ryt (UWr) przedstawiła funkcję kompensacyjną prawa karnego i jej faktyczną realizację w postępowaniu karnym. Kolejna prelegentka, A. Nieprzecka (UJ), zaprezentowała model pośredniego współsprawstwa w międzynarodowym prawie karnym i różnorakie problemy, jakie powstają na styku współsprawstwa i tzw. sprawstwa pośredniego. Na koniec tego panelu M. Wantoła (UJ) przeprowadził analizę przeszłości i przyszłości instytucji zatarcia skazania w perspektywie Konstytucji RP i funkcji prawa karnego.

Ostatnią z sobotnich sesji była sesja polskojęzyczna, którą otworzył swym wystąpieniem M. Nowak (UJ). Przeprowadził on rozważania nad propozycją przyjęcia Europejskiego Kodeksu Postępowania Karnego. Następnie J. Machlańska (UJ) omawiała niekonstytucyjność nowelizacji Kodeksu postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 11 marca 2016 r. w zakresie kontroli i utrwalania treści rozmów. Jako trzeci w panelu swe rozważania nad artykułem 168a k.p.k. o wykorzystaniu dowodu pochodzącego z czynu zabronionego w polskim procesie karnym przeprowadził P. Gorzkowski (UJ). Na koniec panelu i pierwszego dnia konferencji W. Gór-

ny (UJ) przedstawił krajowe i międzynarodowe mechanizmy wykrywania oraz ścigania przestępczości przeciwko zabytkom w teorii i w praktyce.

Niedzielne obrady otworzył panel poświęcony odniesieniom europejskim. D. Sender (Bochum) przeanalizowała, jak Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatruje oskarżenia o stosowanie tortur. L. Schuldt (Bochum) z kolei rozważyła prawo do informacji oskarżonego w kontekście art. 6. 3 lit. a Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a w szczególności prawo do informacji we własnym języku.

Drugi panel dotyczył *stricte* procedury karnej. M. Ricceri (Catania) przedstawiła system postępowania karnych szczególnych we włoskim prawie karnym, ze szczególnym uwzględnieniem porozumień procesowych. Następnie D. Czerwińska i A. Kowalczyk (UWr) przeanalizowali tryby konsensualne w prawie polskim w kontekście ostatnich nowelizacji i przyszłych perspektyw, wskazując na pożądany dalszy ich rozwój. Na koniec M. Garwol (UJ) przedstawiła kilka swych uwag na temat obrońcy jako (nie)zależnej jednostki w procesie karnym w relacji obrona z urzędem a z wyboru.

Po każdym z paneli następowała burzliwa dyskusja z wieloma pytaniami do poszczególnych prelegentów. Organizatorzy i uczestnicy wyrazili nadzieję na kontynuację tej międzynarodowej inicjatywy w kolejnych latach.

Mateusz Popiel

Konferencja naukowa „The EU without the UK. Implications and Legal Consequences of BREXIT”

W dniu 26 listopada 2016 r. w Auli Starej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się międzynarodowa konferencja pod tytułem „The EU without the UK. Implications and Legal Consequences of BREXIT”. Organizatorem konferencji był Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Celem konferen-

cji była refleksja oraz dyskusja na temat prawnych konsekwencji wynikających z potencjalnego wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii dla UE i jej państw członkowskich oraz samej Wielkiej Brytanii. W związku z tym niniejsze wydarzenie zostało podzielone na trzy panele, w tym dwa panele paralelne, w ramach których roz-

ważano problemy instytucjonalne, zewnętrzne i wewnętrzne aspekty Brexitu oraz konsekwencje dla podmiotów gospodarczych. Konferencja „The EU without the UK Implications and Legal Consequences of BREXIT” skupiła wybitnych ekspertów z czołowych ośrodków naukowych z całej Europy (m.in. Uniwersytetu Oksfordzkiego, Uniwersytetu Cambridge, Uniwersytetu Amsterdamskiego). Konferencję otworzył dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW, prof. Tomasz Giaro, który stwierdził, że potencjalne wyjście Wielkiej Brytanii z UE przyniesie wielowątkowe, złożone i długofalowe konsekwencje prawne. W związku z tym, jak wskazał, niniejsze wydarzenie stanie się platformą do wymiany poglądów na temat przyszłych scenariuszy i konsekwencji Brexitu. Następnie profesor Jan Zielonka (Uniwersytet Oksfordzki) wygłosił przemówienie otwierające, w którym zwrócił uwagę na implikacje Brexitu w kontekście zmiany układu sił w Europie. Sytuacja jest jednak dynamiczna, a jej dalszy rozwój nie jest dokładnie znany. W dużej mierze o wielu konsekwencjach można na razie jedynie spekulować.

W ramach pierwszego panelu, który prowadził wspólnie prof. Robert Grzeszczak (Uniwersytet Warszawski) oraz dr Stephen Terrett (Uniwersytet Warszawski), poruszone zostały instytucjonalne aspekty Brexitu. W pierwszym wystąpieniu prof. Catherine Barnard (Uniwersytet Cambridge) omówiła art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej, będący podstawą prawną do wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii. Wynik referendum nie jest bowiem w żadnej mierze sprawczy dla samej Unii. Jest natomiast mandatem dla rządu Wielkiej Brytanii, który rozpocznie procedurę przewidzianą w art. 50 TUE. Rząd brytyjski powinien zatem wystosować formalny wniosek do Rady Europejskiej, a wówczas Komisja Europejska, w oparciu o wytyczne ustalone i przyjęte na forum Rady Europejskiej, będzie prowadziła negocjacje z Wielką Brytanią. Prelegentka wskazała, że w art. 50 TUE zakorzenione jest wiele wątpliwości interpretacyjnych, mogących być istotną przeszkodą dla procedury negocjacyjnej. W szczególności zwróciła uwagę na to, że

umowa o wystąpieniu z UE musi uwzględnić ramy przyszłych stosunków Wielkiej Brytanii z Unią. Jak stwierdziła z kolei Sionaidh Douglas Scott (Uniwersytet Królowej Marii w Londynie), przyszłe głosowanie w parlamencie powinno poprzedzić uruchomienie formalnej procedury wystąpienia z Unii. Po decyzji podjętej w referendum rząd brytyjski będzie bowiem procedować dalej zgodnie z wymogami prawa krajowego, a zatem przy udziale i zgodzie parlamentu. Istnieją jednak istotne spory prawne na temat konstytucyjnej roli Parlamentu w negocjacjach o wystąpieniu, w szczególności w kontekście uchylecia ustawy z 1972 r. (The European Communities Act 1972), regulującej m.in. zasady stosowania prawa unijnego w systemie brytyjskiego prawa krajowego. Wielka Brytania będzie musiała zatem uregulować na nowo status aktów prawnych, które stanowią dorobek prawny Unii (tj. rozporządzenia, decyzje oraz dyrektywy, implementowane do porządku krajowego).

Drugi panel, moderowany przez dr Monikę Sus (Hertie School of Governance, Berlin), dotyczył szeroko pojętych prawno-politycznych skutków zewnętrznych i wewnętrznych Brexitu dla UE i Wielkiej Brytanii. Profesor Steven Blockmans (Centrum Studiów nad Polityką Europejską, Bruksela) zauważył, że Brexit może otworzyć puszkę Pandory, jaką jest kwestia rozwiązania dotychczasowych umów międzynarodowych zawieranych przez Unię samodzielnie lub wspólnie z państwami członkowskimi. Profesor Blockmans zastanawiał się, jakie środki należałoby podjąć, aby zapobiec poważnym zakłóceniom w międzynarodowych stosunkach umownych Unii Europejskiej. Doktor Magdalena Słok-Wódkowska (Uniwersytet Warszawski) zwróciła uwagę na to, że potencjalne wystąpienie będzie miało poważne konsekwencje dla stosunków handlowych z partnerami zewnętrznymi, zarówno dla UE, jak i samej Wielkiej Brytanii. Wielka Brytania zostałaby pozbawiona bowiem dotychczasowych umów handlowych, do których zawierania Unia ma wyłączną kompetencję, z drugiej strony wpłynęłoby to niewątpliwie na polity-

kę samej Unii Europejskiej. Przykładowo, dr Słok-Wódkowska zastanawiała się, czy zawarcie umowy o wolnym handlu Unii z USA (tzw. TTIP) byłoby możliwe bez Wielkiej Brytanii, zważywszy na znaczny potencjał tego państwa członkowskiego. Liczne konsekwencje Brexitu tkwią zatem w szczególności, co niesie za sobą poważne konsekwencje dla podmiotów gospodarczych oraz obywateli UE. Oliver Garner (Europejski Instytut Uniwersytecki, Florencja) podkreślił ogromne znaczenie Brexitu dla jednostek, zarówno obywateli Wielkiej Brytanii, jak i obywateli innych państw członkowskich, którzy legalnie przebywają na terytorium tego państwa, korzystając z podstawowych swobód. Jak zauważyła prof. Dagmara Schiek (Queen's University of Belfast), jedną z wielu konsekwencji wystąpienia będzie brak możliwości powoływania się przez jednostki na bezpośrednio skuteczne przepisy prawa UE, w tym swobodę przepływu i zakaz dyskryminacji. Na olbrzymie szkody gospodarcze spowodowane m.in. chaosem legislacyjnym oraz niepewnością prawa po Brexicie zwrócili z kolei uwagę dr Karolina Tetlak (Uniwersytet Warszawski) oraz dr Dieter Pesendorfer (Queen's University Belfast). Musi to jednak być doprecyzowane w przyszłej umowie łączącej Unię z Wielką Brytanią, w szczególności w zakresie dalszego funkcjonowania swobód rynkowych.

Ostatni panel, moderowany przez dr Agnieszkę Frąckowiak-Adamską (Uniwersytet Wrocławski), dotyczył gospodarczych implikacji Brexitu. W swoich przemówieniach prelegenci poruszyli m.in. tematykę prawa prywatnego międzynarodowego, arbitrażu, jurysdykcji, prawa pracy czy też prawa konkurencji. Wszyscy prelegenci byli zasadniczo zgodni co do tego, że istnieje duża niepewność prawna oraz kształt tych regulacji będzie zależny od przyszłej umowy łączącej Unię z Wielką Brytanią. Przykładem rozwiązania, które będzie można przyjąć, jest model szwajcarski i współpraca z państwami należącymi do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Przyszła

umowa łącząca Unię z Wielką Brytanią może potencjalnie zawierać załącznik, w którym wymienione byłyby regulacje nadal obowiązujące w tym państwie członkowskim. Jak wskazał prof. Mateusz Pilich (Uniwersytet Warszawski), należy opowiedzieć się za rozwiązaniem, które chroniłoby słuszne oczekiwania stron i tym samym w najmniejszym zakresie zmieniałoby sytuację prawną podmiotów gospodarczych. Należałoby w jak najszerszym zakresie zachować te stosunki prawne, które powstały przed Brexitem. Chroniłoby to rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii oraz UE oraz minimalizowałoby przyszłe perturbacje ekonomiczne spowodowane wystąpieniem. Profesor Dougan Michael (Uniwersytet w Liverpoolu) podkreślił, że wystąpienie spowoduje proces deeuropelizacji prawa administracyjnego, tradycyjnie będącego przedmiotem silnego oddziaływania prawa unijnego. Na problem ten, w kontekście transponowanych do porządku brytyjskiego dyrektyw, zwrócił także uwagę Jędrzej Maśnicki (Uniwersytet Warszawski). Jak zauważył, istnieje wiele scenariuszy w tym zakresie – akty te mogą być zastąpione nowymi regulacjami, mogą one być traktowane jako normy „czysto krajowe” (a więc bez jednolitej interpretacji oraz zasad ich stosowania dokonanych przez Trybunał Sprawiedliwości) lub też mogą one zachować swój specjalny statut prawny (mimo braku formalnej implementacji). Zdaniem prelegenta żaden z tych scenariuszy nie będzie jednak wiodący. Niewątpliwie jednak wystąpienie spowoduje znaczący proces re-nacjonalizacji (fragmentaryzacji) prawa UE w brytyjskim porządku prawnym.

Mowę końcową wygłosiła prof. Dagmara Schiek, która zapowiedziała kontynuowanie rozważań na następnej konferencji poświęconej Brexitiowi, organizowanej tym razem w Belfaście. Konferencja niewątpliwie spełniła swój cel – stała się okazją do wymiany poglądów na temat palących problemów prawnych związanych z potencjalnym wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii.

Artur Szmigielski